

DOKUMENT O UTVRĐIVANJU PRAVA RIBOLOVA I SVJEDOČANSTVA O LOVU IZMEĐU KASTAVSKE GOSPOŠTIJE I PAZINSKE GROFOVIJE

Darinko Munić

Već je u ranije objavljenom sumarnom prikazu inventara arhivskog fonda VO-4 **Isusovački samostani — Rijeka**,¹ pohranjenom u Arhivu Hrvatske u Zagrebu, upozoreno na bogatstvo i raznolikost dokumenata nekadašnjeg arhiva riječkog isusovačkog kolegija.

Sačuvana arhivska građa tog fonda obuhvaća vremensko razdoblje od druge polovine XV. do gotovo konca XVIII. stoljeća.² Jezik dokumenata je latinski, talijanski i njemački, a tek vrlo rijetko nailazimo i na izvore sročene hrvatskim jezikom u čakavskom narječju. Sadržaji sačuvanih pisanih izvora dodiruju gotovo sve pore političkog, pravno-upravnog, crkvenog, gospodarskog i kulturnog života Kastavske gospoštije, tj. pohranjena je građa u prvom redu odraz cjelokupnog komunalnog života Kastva, Veprinca i Mošćenica. Dakako, ona se odnosi i na Rijeku, koja je od 1630. pa sve do 1773. godine bila sjedištem riječkog isusovačkog kolegija.³

U okviru kolegija riječki su isusovci vrlo marljivo i savjesno pohranjivali sve tekuće suvremene dokumente, te arhiv dopunjavali izvornicima i prijepisima iz ranijih povijesnih razdoblja. Tako je nastao opsežan fond arhivske građe koja je svjedočanstvo svih svakodnevnih zbivanja, događaja i povijesnih odrednica na području istočnoistarskih kvarnerskih općina — i u određenoj mjeri — Rijeke. Značajke sačuvanih izvora treba također tražiti i u njihovu nadilaženju uskih komunalnih okvira, budući da oni nerijetko obiluju i podacima o vezama i odnosima komuna Kastavske gospoštije i njima

¹ Vidi: Darinko Munić, Građa arhivskog fonda »Isusovački samostani — Rijeka« u Arhivu Hrvatske u Zagrebu, **Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu** (dalje: VHARiP), sv. XXV, Rijeka 1982, str. 435—442.

² U fondu su sačuvani izvorni dokumenti i spisi, ali i mnogobrojni prijepisi nastali od 1464. do 1785. godine. To znači da su riječki isusovci uz tekuće, suvremene spise i dokumente u svome arhivu čuvali također i dokumente i prijepise dokumenata iz ranijeg razdoblja, a u fond su naknadno uvršteni i neki dokumenti koji su nastali nakon ukinuća isusovačkog reda 1773. godine.

³ Isusovački je red ukinut 1773. godine bulom **Dominis ac redemptor noster** pape Klementa XIV.

susjednih područja. Radi se ponajprije o geopolitičkom prostoru čitava Kvarnerskog zaljeva, a potom i o području preko obronaka Čićanije i Učke na zapadu — dakle o teritoriju Pazinske grofovije — kao i području preko Rječine na istoku — Grobniku, Trsatu, Bakru, i dr. Postojanje tih veza i odnosa moguće je dokumentirano pratiti, pa stoga, bez obzira na njihovo rjeđe ili učestalije pojavljivanje u izvorima, ostaje činjenica njihove kontinuirane prisutnosti i postojanja od najstarijih vremena do konca XVIII. stoljeća.⁴

Sve to proširuje značenje ovog fonda, premda njegova pisana građa, osim u malobrojnim radovima,⁵ još uvijek nije u dovoljnoj mjeri bila korištena u znanstveno-kritičkoj obradi i rasvjetljavanju prilika, pojava i pravaca povijesnog razvoja, čak i na samom području Kastavske gospoštije od početka XVI. do konca XVIII. stoljeća. Upravo zbog toga čini nam se da bi bez obzira na prihvaćenu i uvriježenu klasifikaciju izvora na primarne i sekundarne valjalo također poraditi na sustavnoj obradi i objavljivanju izvora koji omogućavaju tumačenje i rasvjetljavanje zajedničkih povijesnih veza i odnosa područja Kastavske gospoštije i njoj graničnih i susjednih političko-administrativno-ekonomskih cjelina. To bi ujedno, uz komparativnu analizu, doprinijelo proširenju tumačenja i spoznaje pojedinih segmenata prošlosti na području sjevernog Jadrana.

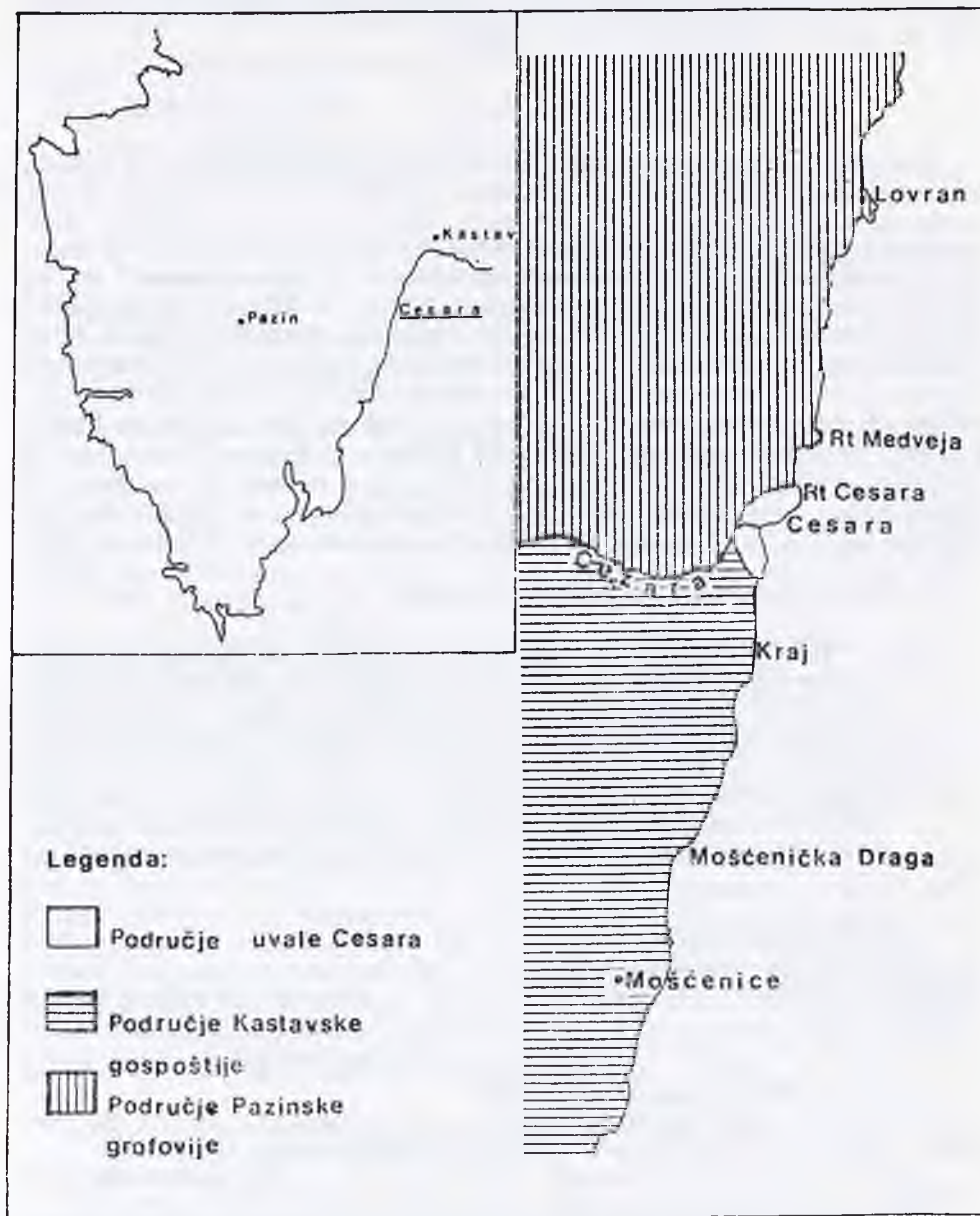
Upravo zanimljivost spomenutih međusobnih veza Kastavske gospoštije i njenih susjeda ponukala nas je ovom prilikom na objavljivanje izvora iz kojih se razabiru neke dodirne točke između Kastavske gospoštije i Pazinske grofovije. Riječ je o jednom dokumentu iz 1742. godine, kojim se utvrđuju prava ribolova i o pet svjedočanstava o lovu iz svibnja 1758. godine. Ti su spisi pohranjeni u kutiji XLVI (XXXVII), 5—6, fasc. 6, fonda VO-4 **Isusovački samostani — Rijeka**,⁶ a pisani su različitom rukom, humanistikom i na tali-

⁴ U dosadašnjoj literaturi pitanje bliskih veza i odnosa kvarnerskog područja, odnosno istočnoistarskih komuna i susjednog mletačkog dijela Istre (Plomin, Labin) kao i središnjeg dijela Istre (Pazinska grofovija), nije sustavnije obrađivano. Na pitanje etničkih veza labinskog područja i istočnoistarskih kvarnerskih općina ponovno je upozorio Miroslav Bertoša, Pučanstvo Labina u Vlačičevo doba (s prilogima labinskoj onomastici XVI i XVII stoljeća). (Prema građi starog Kaptolskog arhiva u Labinu), **VHARIp**, sv. XX, Rijeka 1975—1976, str. 107—149. M. Bertoša upućuje i na priloge Nikole Žica, *Etnički sastav grada Labina sada i nekad*, **Riječka revija**, II/3—4, Rijeka 1953, str. 149—151, te posebno Iz labinskog statuta grada Labina u Istri, **Mjesečnik pravničkog društva u Zagrebu**, knj. LXV, sv. 2, Zagreb 1939, str. 1—12, 75—84, koji je ukazao na sličnost labinskog statuta i »statuta liburnijskih općina«, bez obzira na različitost jezika kojima su ti povijesno-pravni spomenici pisani. Što se pak bliskih veza i odnosa između Kastavske gospoštije i Pazinske grofovije tiče, takvih razmatranja ne nailazimo u zatvorenom monografskom djelu Camilla de Franceschi *Storia documentata della Contea di Pisino (a cura del figlio Carlo)*, **Atti e memorie della Società Istriana di Archeologia e Storia Patria**, vol. X—XI—XII N. S., Venezia 1963.

⁵ Uspor. npr.: Danilo Klen, *Urbar Mošćenica iz 1622. godine*, **Liburnijske teme**, knj. 1, Opatija 1974, str. 117—127; Makso Peloz, *Kastavska »Crekvina«*, **Jadranski zbornik**, sv. IX/1973—1975, Pula—Rijeka 1975, str. 445—451; Radmila Matejčić, *Graditeljstvo nasljeđe Kastva*, **Zbornik Kastavštine**, knj. II, sine loco, 1981; str. 63—84; Darinko Munić, *Današnje područje Opatije u okviru nekadašnje gospoštije*, **Prilozi za povijest Rijeke i Opatije**, posebni otisak iz **Dometa** 1—2—3/1985, Opatija—Rijeka 1985, str. 89—93.

⁶ Arhiv Hrvatske, VO-4, **Isusovački samostani — Rijeka**, Svežanj XLVI (XXXVII), 5—6, godine: 1700—1775, br. spisa: 363—505. Građu smo koristili iz svežnja 6, pa će dalje oznaka biti: AH, VO-4, XLVI, fasc. 6. i redni br. spisa.

UVALA CESARA

Karta Istre i njena uvećanog dijela od Lovrana do Mošćenica s uvalom (Valle) Cesara oko čijeg je ribolova, neposrednih prihoda i uzgrednih prinosa 1742. godine postignut sporazum između Kastavske gospostije i Pazinske grofovije

janskom jeziku. To je sasvim prirodno, budući da su sastavljeni u različito vrijeme i na različitim mjestima, uglavnom od različitih domaćih činovnika, koji su najčešće pisali talijanskim jezikom.

1.

Dokument o utvrđivanju prava ribolova na graničnom području između Kastavske gospostije i Pazinske grofovije⁷ specifičan je akt načina utvrđivanja takva prava na području Kvarnera. Riječ je o pravu ribolova, neposrednim prihodima i drugim pogodnostima u **Valle Cessara**, koja je smještena »**intermedia alli due territorij di Lourana e Moschienizza**«,⁸ jer su Mošćenice u okviru Kastavske gospostije, a Lovran je još od 1443. godine — zajedno s Brsečom i Vranjom — u sastavu Pazinske grofovije. Stranke su se dogovorile da će se ubuduće naizmjenice, po sistemu par-nepar, koristiti uvalu Cesara sa svim njenim prihodima i pravom ribolova na godinu dana, tj. »**gl'anni di numero dispare di sua Eccellenza Padrone del Contado di Pisino, e gl'anni di numero pari del Venerabile Collegio di Fiume**«. ⁹ Dokument je sastavljen na listu papira 6. kolovoza 1742. godine u Pazinu¹⁰ u prisutnosti pazinskog kapetana Martina de Terzi,¹¹ kastavskog kapetana Jurja Vlaha,¹² te markiza di Priè,¹³ koji su svojim potpisima i pečatima osnažili dogovoreno.

Evo tog dokumenta u doslovnom prijepisu:¹⁴

Noi Infrascritti Capitaniij rispettivamente del Contado di Pisino e della Giurisdizione di Castva (!) per la Valle Cessara intermedia alli due territorij di Lourana e Moschienizza, siamo convenuti, che la pesca della sudetta Valle con tutti li comodi¹⁵ et emolumenti sia alternativamente un'anno della Contea di Pisino e l'altro della Signoria di Castva (!), cioè gl'anni di numero dispare di Sua Eccellenza Padrone del Contado di Pisino, e gl'anni di numero pari del Venerabile Collegio di Fiume. E questa (!) convenzione sortirà il suo

⁷ AH, VO-4, XLVI, fasc. 6, No. 453.

⁸ Isto. Uvala Cesara u koju utječe vododerina Cezara nalazi se nedaleko Medveje iza istoimenog rta (Cesara) i doista je na pola puta između Lovrana i Mošćenica.

⁹ AH, VO-4, XLVI, fasc. 6, No. 453.

¹⁰ Uspor. D. Munić, Današnje područje Opatije, n. dj., str. 93, gdje je tiskarskom omaškom navedena godina 1747.

¹¹ Martino de Terzi, Riječanin, bio je kapetanom pazinskim od 1739. do 1757. godine. Vidi: C. de Franceschi, *Storia documentata*, n. dj., str. 120, 173.

¹² Juraj Vlah bio je prvo kancelar kastavski, a potom dugogodišnji kastavski kapetan.

¹³ Giovanni Antonio Turrinetti Marchese di Priè, naslijedivši oca, bio je vlasnikom Pazinske grofovije od 1740. do 1766. godine. Vidi: C. de Franceschi, n. dj., str. 191.

¹⁴ Dokument donosimo doslovce, jedino su skraćenice razriješene, te je znakom (!) upozoreno na neuobičajenu ili pogrešnu grafiju.

¹⁵ »**commodi**« je ovdje izvedenica od srednjovjekovnog latiniteta »**commodum**«. Uspor.: *Lexicon latinitatis medii aevi Iugoslaviae*, vol. I, JAZU, Zagreb 1973, str. 257: **comodositas**, f. — **commoditas**, **commodum**: korist, probitak, dobitak.

effeto doppo l'approvazione dei rispettivi Signori e Giurisdicenti (!) a qvali (!) sarà trasmessa da Noi sottoscritti.

Fatta nel Castello di Pisino ai 6. (!) Agosto 1742.

M. P. Martino de Terzi Capitano del Contado di Pisino

M. P. Giorgio Vlach Capitano di Castua.

M. P. Il Marchese di Priè Conte di Pisino

Povod nastanka ovom dokumentu ne nalazimo neposredno u njemu samome, a ni u susjednim i ostalim spisima spomenutog fascikla.¹⁶ No, i pored toga, možemo s prilično vjerojatnosti pretpostaviti osnovu spora koji je konačno prisilio vrhovne predstavnike (kapetane) Kastavske gospoštije i Pazinske grofovije i na dogovor i nagodbu o ribolovu sa svim probicima¹⁷ i uzgrednim prihodima u Valle Cessara.

Predmet spora je mala morska uvala smještena južno i nedaleko Medveje iza istoimenog rta Cesara. Uvala Cesara je pristupačna s kopna, a njenih stotinjak metara grube šljunčane obale omogućava pristajanje ribarskih čamaca i s morske strane, kao i ribarenje mrežama potegačama s obale. S obližnjih obronaka u uvalu se spušta potok — vododerina Cezara, koja naročito nabuja za velikih kiša, pa zajedno s vruljama u samoj uvali uvjetuje miješanje pitke i slane vode, što sve pogoduje ribolovu.

Iako se u našem dokumentu to izričito ne kaže, uvala Cesara koja je stjecajem okolnosti u sredini između Lovrana i Moščenica, po svemu je sudeći onda bila i njihovo granično područje. Granična se linija iz uvale dalje uspinjala prema obroncima Učke prirodnim tokom potoka — vododerine Cezara. Uz pogodnost ribolova i ostvarenje drugih probitaka, i to je jedan od razloga da je upravo uvala Cesara¹⁸ postala uzrokom spora između Lovrana i Moščenica, odnosno Kastavske gospoštije i Pazinske grofovije.

Ovdje treba pribrojiti i česte zloporabe podložnika pojedinih teritorija koji su često nastojali probitak ostvariti i izvan komunalnih međa. U tome ih nisu sprečavala ni razgraničenja, ni utanačeni dogovori o korištenju pojedinih graničnih teritorija. Valja reći da ni komune često nisu poštovale dogovore, već su ovisno o situaciji i stanju »zaboravljale« utanačena razgraničenja, pa stoga ponekad dolazi i do intervencija najviših činovnika u obranu svojih podložnika u prigodama kada komune nisu poštovale ranije utanačene uvjete razgraničenja općinskih.¹⁹

¹⁶ Vidi već citirani fasc. 6, AH, VO-4, XLVI.

¹⁷ Vidi bilj. 15.

¹⁸ Naime, spor ne nastaje zbog velike uvale Medveje, koja je potpadala pod lovranski teritorij, ili pak za nešto južnije smještenu Mošćeničku Dragu, koja se nalazila u okviru mošćeničkih komunalnih međa. Oba su ova lokaliteta također pogodna za ribarenje, ali su se Lovran i Mošćenice nastojali izboriti i za malu uvalu Cesaru.

¹⁹ Ilustracije radi u prilog ovome navodimo jedan primjer iz 1730. godine, kada su se Veprinčani oglušili na raniji dogovor o pravima sječe u lokalitetima na području Veprinca i Bresta. Naime, u povodu utamničenja suca Giorgija Gersana iz Bresta, kapetan pazinski Giuseppe Antonio Diminich protestira i upozorava »Il Veprinessi« da nisu ispravno postupili, te traži slobodu za svog podložnika

Prema tome, više je motiva koji su mogli uvjetovati spor oko uvale Cesara, što se na kraju završilo njenim »razmeđivanjem«.²⁰ U svakom slučaju, ribolov nije bio zanemarljiva stavka u ishrani ondašnjih stanovnika Lovrana i Mošćenica, a na dogovor su utjecali i ostali probici i prihodi uvale Cesara. Štiteći interese svojih podložnika, kapetani Kastva i Pazina štitili su i interese posjeda na kojima su obavljali službu, pa zato i nastupaju u ime »**Contado di Pisino**«, odnosno »**del Venerabile Collegio di Fiume**«. Sve to nuka nas na pomisao da je i ribolov imao određenog udjela u gospodarstvu, te da se i s njime računalo pri poboljšanju ekonomskih uvjeta života podložnika Lovrana i Mošćenica, kao i obaju većih posjeda u cjelini.

2.

Pet potvrda — svjedočanstava o lovu iz 1758. godine sačuvano je u istom svežnju arhivske građe.²¹ U svim se tim potvrdama na gotovo istovjetan način, potvrđuje da među granicama područja pojedinih komuna Kastavske gospoštije i njima susjednim teritorijima što se lova tiče »ne postoji nikakvih zahtjeva ili sporova«.²²

Svih pet svjedočanstava, pisanih na običnom papiru, humanistikom i na talijanskom jeziku, nastalo je i izdana su posljednjih deset dana mjeseca svibnja 1758. godine. U vremenu od 21. do 29. svibnja pet je odgovornih osoba, odnosno službenika — u Pazu,²³ Lupoglavu,²⁴ Jablanicu,²⁵ Gutenegu²⁶ i Pazinu²⁷ posvjedočilo da u granicama njihova područja i u pojedinim

G. Gersana navodeći sljedeće: »che questi due Comuni di Veprinaz e Brest come confinanti e vicini tagliano promiscuamente tanto nel loro boscho Pagniach, quanto nel nostro nominato Gospin Dol, cosi pure in'ambi questi territorij promiscuamente pascolauono senza che gl'uni e gl'altri facessero d'ostacoli, pegnore ò pretendessero condane«. Zbog toga, pazinski kapetan G. A. Diminich traži od Veprinčana »la liberatione del più volte nominato giudisce Giorgio Gersan da Brest, con'una competente sodissfazione per la cattura et ingiuria, dani et patimenti dal medemo softerti«. Vidi: AH, VO-4, XLVI, fasc. 6, No. 442, Pisino li 22 maggio 1730.

Dodatna opaska: Uzgredno spominjemo da je C. de Franceschi, **Storia documentata**, n. dj., donoseći popis pazinskih kapetana prve polovice XVIII. st., na str. 120. naveo podatak da je Giuseppe Antonio Diminich pazinskim kapetanom bio od 1725. do 1729. godine, a potom ga je na toj dužnosti naslijedio Giovanni Teodoro de Bona (1730—1732). Iz nadnevka našeg dokumenta — »Pisino li 22 maggio 1730« — očito je da je G. A. Diminich na toj dužnosti ostao barem još do kraja svibnja 1730. godine.

²⁰ Ovaj dokument uvjetno nazivamo »razređivanjem« zbog njegovih karakteristika koje su vrlo slične dokumentima o razmeđivanju što su ih zaključivale komune na ovome području od XIV. do gotovo pod konac XVIII. stoljeća.

²¹ AH, VO-4, fasc. 6, No. 462—466. Redni brojevi spisa upisani su na poleđini svakog pojedinog dokumenta uz naznaku fonda (»**Actorum Collegii Iesuitarum Fluminensis**« i broj fasc. 6).

²² U svim svjedočanstvima istovjetna forma iskaza o stanju i pitanju lova između dva susjedna teritorija: »**non siavi alcuna pretesa, o contenzione**«, koju mi ovdje donosimo u nešto slobodnijem prijevodu.

²³ AH, VO-4, XLVI, fasc. 6, No. 462, »Paas 20 Maggio 1758«.

²⁴ I s t o, No. 463, »Luppoglauo li 21 Maggio 1758«.

²⁵ I s t o, No. 464, »Jablaniz li 24 Maggio 1758«.

²⁶ I s t o, No. 465, »Guettenegg li 27. (!) Maggio 1758«.

²⁷ I s t o, No. 466, »Datto, Pisino li 29. (!) Maggio 1758«.

njima susjednim dijelovima teritorija Kastavske gospoštije, »**riguardo la Caccia, (. . .) non siavi alcuna pretesa, o contenzione**«. ²⁸ Upravo zato to je njihovim potpisima i pečatima potvrđeno: U Pazu za područje Paza i Mošćenica; u Lupoglavu za područje Lupoglava i Veprinca; u Jablancu za područje Jelšana i Kastva; u Gutenegu za područje Gutenega i Kastva, te u Pazinu za područje Bresta, Vranje, Lovrana i Brseča i »cijele jurisdikcije kastavske« ²⁹

Evo tih pet svjedočanstava po kronološkom redu, prema danu njihova izdavanja: ³⁰

B. ³¹

Attesto ³² io sottoscritto qualmente riguardo la Caccia fra li confini della Pieve di Moschienizze ed quelli della Caccia appartenente a queste Signorie, non siavi alcuna pretesa, o contenzione; per il che ho rilasciato il presente attestato da servire Coram ed in fede.

Paas 20. Maggio 1758.

M. P. Giovanni Giodoco de Clee ³³

Inspectore

C.

Attestato

Confesso io sottoscritto (!) qualmente riguardo la Caccia fra li Confini della Pieve di Luppoglauo, e quella di Veprinaz non siaui alcuna pretesa, o contenzione per ilche (!) hò rilasciato il presente attestato da seruire Coram in fede.

Luppoglauo li 21 Maggio 1758

M. P. Potpis ³⁴

D.

Attestato

Cofeso (!) io sottoscritto (!) qualmente riguardo li confini tra la Caccia della Pieve D'Castua et quelli della Caccia appartenenti alla Pieve D'Jelssane da me Priuatamente comprata non siaui alcuna pretesa, o contenzione; per il che hò rilasciato il presente attestato da seruire Coram et in fede.

Jablaniz li 24 Maggio 1758

M. P. Franz Carlo D'Lazarini

²⁸ Vidi bilj. 22.

²⁹ AH, VO-4, XLVI, fasc. 6, No. 466: »di tutta la **Giurisdizione di Castva (!)**«.

³⁰ Donosimo doslovan prijepis svjedočanstva, a upozoravamo samo na specifičnosti grafije i njene nedosljednosti. Malobrojne kratice su razriješene.

³¹ Uz redni broj na poleđini (uspoređ. bilj. 21), svjedočanstva su u lijevom gornjem uglu označena i velikim slovima (B—F).

³² Ovo je svjedočanstvo ostalo bez naslova, dok ostala četiri započinju s »Attestato«.

³³ Posljednji dio potpisa prezimena nečitljiv.

³⁴ Potpis na više mjesta umrljan tintom, pa je stoga u cjelini ostao nečitljiv.

E.

Attestato.

Confesso io sottoscritto qualmente rigvardo la Caccia frà li confini della Pieue di Castua, et quelli della Caccia appartenente à questa mia Signoria non siavi alcuna pretesa, ò contenzione; per il che hò rilasciato il presente attestato da seruire coram et in fede.

Guettenegg li 27. Maggio 1758. (!)

M. P. Adamo Daniele De Lazarini

F.

Attestato.

Io infrascritto facio fede, et attesto qualmente rigvardo la Caccia di tutta la Giurisdizione di Castva, confinante con questo (!) Contado, cioè con li territorj di Brest, Vragna, Laurana e Bersetz, non siavi alcuna pretesa, ò contenzione; per il che hò rilasciato il presente attestato, da servir coram. In fede di che.

Datto, Pisino li 29. Maggio 1758. (!)

M. P. Stefano Luijck de Mathej, segretario

Povod nastanka navedenih svjedočanstava vidljiv je iz njih samih³⁵ dok zahtjev za njihovo izdavanje ne nalazimo uz sačuvanu arhivsku građu iako nam se čini da je i on nekada bio uz pet sačuvanih potvrda. Na tu nas pomisao navode oznake velikim slovima u gornjem lijevom uglu svakog pojedinog svjedočanstva, koje idu od slova B do F. Izostavljanje oznake slovom A, čini nam se, međutim, nelogičnim, pa pretpostavljamo da je pod tim slovom najvjerojatnije bio nekada obilježen cirkularni spis kojim se od susjeda Kastavske gospoštije tražilo potvrđivanje trenutačnog stanja o lovu. S druge pak strane, redni se brojevi spisa poklapaju, a pregledavajući građu spomenutog fascikla 6, moglo se samo utvrditi da dokument označen s No. 461,³⁶ kao i onaj pod brojem 467,³⁷ svojim sadržajem ne korespondiraju uopće s pet naših svjedočanstava, koji su zavedeni od rednog broja 462—466. I to — uz određene ograde³⁸ — dozvoljava pretpostavku o mogućem sadržaju i uopće postojanju cirkularnog spisa označenog slovom A.

No bez obzira na naprijed rečeno, ostaje činjenica da su navedena svjedočanstva u prvome redu pokazatelj i potvrda stanja vezanog uz pitanje lova na širokom graničnom području Kastavske gospoštije i susjednih teritorija. Svjedočanstva potvrđuju da nema nikakvih potraživanja a ni sporova, koji

³⁵ U potvrdama — uz određene modifikacije — to izrijeком glasi: »per il che hò rilasciato il presente attestato da seruire coram et in fede«.

³⁶ AH, VO-4, fasc. 6, No. 461. Ovaj spis prethodi svjedočanstvima o lovu, a nastao je 1757. godine, dakle godinu dana prije. Njegov je sadržaj zapovijed o čuvanju primorja u slučaju upada neprijatelja.

³⁷ AH, VO-4, fasc. 6, 467. Spis je pod rednim brojem koji slijedi nakon posljednjeg svjedočanstva o lovu. Spis je nastao 1759, dakle, godinu dana kasnije, a sadrži iskaz o preprodaji šume zvane Čikovo («Chicovo»).

³⁸ Osim ove pretpostavke, moguće su i neke druge, no u svakom slučaju oznake velikim slovima od B do F u lijevom zaglavlju svakog svjedočanstva o lovu, dopuštaju pomisao o postojanju nekog akta označenog velikim slovom A.

bi se odnosili na lov od krajnjeg jugozapada (Brseč) sve do sjeverozapada (Brest) i sjevera (Guteneg, Jelšane).³⁹

3.

Na kraju, umjesto zaključka, samo riječ-dvije o značenju objavljenih dokumenata iz XVIII. stoljeća. Dokument o »razmeđivanju« ribolova u uvali Cesara i pet svjedočanstava o lovu, spisi su koji otkrivaju još jedan segment gospodarskih odnosa Kastavske gospoštije i — u najvećoj mjeri — Pazinske grofovije. Oni ujedno ukazuju i na važnost dijela privrednih aktivnosti ne samo za cjelokupno područje Kastavske gospoštije, nego i za njoj susjedna područja.

Zusammenfassung

DIE URKUNDE ÜBER DAS FISCHFANGSRECHT UND BEZEUGUNG ÜBER DIE JAGD ZWISCHEN DER HERRSCHAFT VON KASTAV UND DER GRAFFSCHAFT VON PAZIN

Darinko Munić

Dieser Beitrag ist der Veröffentlichung der bislang noch nicht veröffentlichten Dokumente aus dem XVIII Jahrhundert gewidmet. Durch deren Veröffentlichung wird nur ein Teilstück rechtswirtschaftlicher Beziehungen zwischen der Herrschaft von Kastav und der Grafschaft von Pazin beleuchtet.

Es geht fürs erste um ein im Jahre 1742 in Pazin entstandenes Dokument. Mit diesem Schriftstück ist die »Abgrenzung« des Fischfangs in der Talsenke Cesara, mit allen Vorteilen und Nebengewinnen, durchgeführt. Um diese Talsenke stritten Lovran (damals im Gefüge der Paziner Herrschaft) und Mošćenice (das der Kastaver Herrschaft gehörte). Schliesslich war vereinbart, dass das Fischfangsanspruch sowie sonstige Einnahmen in der Talsenke Cesara nach dem System paar — unpaar auf ein Jahr genutzt werden, d.h. in unpaarigen Jahren würde die Paziner Herrschaft und in paarigen Jahren das Jesuitenkollegium in Rijeka von den genannten Rechten Gebrauch machen.

Die fünf Bezeugungen über die Jagd entstanden im Jahre 1758, allem Anschein nach auf Forderung der Kastaver Herrschaft. Damit wird bestätigt, dass hinsichtlich der Jagd keinerlei Ansprüche noch Streite von Seite der benachbarten Gebiete gegenüber der Kastaver Herrschaft bestanden. Die Bestätigungen wurden für ein weites Grenzgebiet, con den äussersten südwestlichen Territorien der Kastaver Herrschaft bis an deren nördliche Grenzen, ausgestellt. Die Bestätigungen stellten, jeder für sein eigenes Gebiet, die Verantwortlichen in Paz, Lupoglav, Jablanic, Guteneg und Pazin aus.

³⁹ Ovdje nedostaju potvrde o stanju lova vezane uz granično područje Kastavske gospoštije i teritoriji koji su se protezali od sjevera prema sjeveroistoku (Grobnik, Trsat). Ovo uzgredno spominjemo stoga jer se Gospoštija protezala na istok sve do Rječine.

